

İZZEDDİNOĞLU'NUN TÂVUS HİKÂYESİ

Zuhal KÜLTÜRAL

Tâvus Story of İzzeddinoğlu

Abstract: The present study has been carried out on the story titled Tâvus story, which written by İzzeddinoğlu in 14th-15th centuries, old Anatolian Turkish. It's written Mesnevî form, including 77 beys this story's subject is miracle prophet Mohammed. This manuscript's registered with number of 5308 between folio 72r-75v in Bayezit Library. We have transcribed the text, and tried to give the important phonologic and writing characteristics.

Key words: Tâvus Story, prophet, İzzeddinoğlu, Mesnevî, 14th-15th century old Anatolian Turkish

Bu çalışmaya konu olan Tâvus Hikâyesi, Hz. Peygamberin mucizelerinden bahseden ve dînfî destan olarak nitelendirilen eserlerden biridir. Genellikle "Hikâye", "Hikâyet-i Mu'cizât-ı Resûl Aleyhi'sselâm" gibi başlıklarla başlayan bu eserler kıssa, rivayet, destan gibi değişik şekillerde adlandırılmıştır.

Kaynaklarda XIV. ve XV. yüzyıllarda yazıldığı belirtilen bu eserler konuları, tertipleri ve beyit sayıları itibariyle küçük hacimli eserler olup okunmaktan çok dinlenmek için yazılmış mesneviler olarak değerlendirilmiştir.¹

Peygamberin mucizelerini konu alan bu mesnevilerden XIV. yüzyılda Tursun Fakı'nın *Hz. Peygamberin Ebûcehil ile Güreşi Hikâyesi*, Kirdeci Ali'nin *Güvercin Destanı*, Kesik Baş Destanı, Ejderha Destanı, İzzetoğlu'nun *Tâvus Mucizesi*, Sadreddin'in *Mûcize-i Muhammed ve Geyik Destanı*, Yûsuf-ı Meddah'ın *Kız ve Cühûd Hikâyesi*, "Mûcizât-ı Nebî" diyebileceğimiz bir gurubu teşkil eder.²

---

¹ Â. Çelebioğlu, *Sultan II. Murad Devresi Mesnevileri*, İstanbul 1999, s. 376.

² Â. Çelebioğlu, *a.g.e.* s. 43.

Bu hikâyelerin bir kısmı, mevlid metinlerinin bulunduğu yazma mecmualarında mevlid metinlerinden önce veya sonra gelmektedir. Mevlid nüshalarına dahil edilmiş olanları da vardır.³ Ayrıca çeşitli mecmualarda da bazı nüshaların bulunduğu belirtilmektedir.⁴

Bu eserlerden Kirdeci Ali'nin *Güvercin Destanı*, *Ejderhâ Destanı*, *Kesikbaş Hikâyesi*, *Hikâye-i Kız Ma'a Cühüd*, *Dastân-ı Geyik*, *Dastân-ı İbrahim* üzerinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır.⁵

Bu konuda yapılmış çalışmalar arasında *Tâvus hikâyesi* 'nden bahsedilmediğini gördük. Hacı Mustafaoğlu'nun Mecma'ü'l-envâr (Mevlidü'n-nebevî) adlı eseri üzerinde çalıştığımız sırada tespit ettiğimiz İzzeddinoğlu'nun *Tâvus Hikâyesi* Bayezit Genel Kitaplığında 5308 numara ile kayıtlı bir mecmua içindedir. N. Pekolcay tarafından tanıtılmış olan mecmuadaki⁶ eserlerin ilki Hacı Mustafaoğlu'nun Mecma'ü'l-envâr adlı eseridir.⁷ Mecmuanın 1b- 72b yaprakları arasındaki Mevlid metninden sonra "Hikâyet-i Mûcizât-ı Resûl Aleyhisselâm" başlığı ile 72b'de başlayan *Tâvus Hikâyesi* 75a'da sona ermektedir. Harekeli bir nesihle ve iki sütun halinde yazılmış olup 77 beyittir. Her sayfada 13 satır bulunmaktadır. Mecmuanın istinsah tarihi 983 (1576), müstensihî Ali b. Hacı Abdüllatif İbn İmrânü'r-Ruhâvîdir.

Eserin bir diğer nüshasının, Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi S. Özge (A. S. Levend) bölümünde kayıtlı 544 numaralı mecmuanın 27b-28b yaprakları arasında olduğu belirtilmektedir. Bu nüsha XIV. yüzyıl dînî-destânî eserleri için örnek gösterilmiş, ayrıca eserin konusu hakkında kısa bilgi verilerek tanıtılmıştır. "Hikâye" başlığı ile başladığı ve 60 beyit olduğu ifade edilen eseri 544 numaralı mecmuada bulamadığımız için henüz bu nüshaya ulaşamadık.⁸

³ N. Pekolcay, "Süleyman Çelebi Mevlidi Metni ve Menşei Meselesi" *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 31 Aralık 1954, İstanbul 1955, c. VI, s. 39-40.

⁴ A. S. Levend, "Divan Edebiyatında Hikâye", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten*, 1967, Ankara 1968, s. 96.

⁵ Halil Ersoylu, *Kız Destanı (Hazâ Hikâyet-i Kız ma'a Cühüd)*, Ankara 1966; S. Çağatay, "Türk Halk Edebiyatında Geyiğe Dair Bazı Motifler", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten*, Ankara 1956, s. 95-112; S. Çağatay, "Karaçay Halk Edebiyatında Avcı Bineger", *Fuat Köprülü Armağanı*, İstanbul 1953, s.95-112; A.Y.Ocak, *Türk Folklorunda Kesik Baş*, Ankara 1989; Şükrü Elçin, "Kirdeci Ali'nin Kesik Baş Destanı", *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, s. 439-443, "Kirdeci Ali'nin "Hâzâ Kitâbu Ejderhâ-i Dâsîtân" a.g.e., s. 449-452, "Kirdeci Ali'nin Güvercin Destanı" a.g.e., s. 266-268; N. Albayrak, *Dînî Türk Halk Hikâyelerinde Geyik, Güvercin ve Deve Hikâyeleri*, (Kaynakları ve Metin Tesisi), MÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1993.

⁶ Necla Pekolcay, "Türk Dili ve Edebiyatına Ait Bazı Metinleri İhtiva Eden Yazma Bir Mecmua" *Türkiyat Mecmuası* c. 10 s. 349-364.

⁷ Bu eser tarafımızdan çalışılmaktadır.

⁸ Âmil Çelebioğlu, a.g.e., s. 80.

Eserin müellifi İzzeddinoğlu isimli bir şairdir. Yazılış tarihi hakkında eserden veya diğer kaynaklardan bir bilgi edinemedik. Şairi hakkında da yeterli bilgiye sahip değiliz. Ancak çalışmamıza esas aldığımız Bayezit nüshasından şairin mahlasının Gurbetî olduğunu öğrenmekteyiz.

*Ey cemâ'at bî-çare Ğurbetî'nüñ
Bir du'âdur umduğı sizden anuñ*

Hikâye Allah'a ve peygambere hamd ve övgü beyitleriyle başlamakta, müellifin peygamberin şefaati istemesi ve âhirette Mevlanâ'ya erişme arzusunun ifade eden beyitlerle sona ermektedir. Aruzun *Fâilâtün/ fâilâtün/ fâilün* kalıbıyla yazılmıştır.

Hikâyenin konusu şöyle özetlenebilir : Bir Cuma günü Hz. Peygamber namaz kılp oturduğu bir sırada Ebû Cehil gelerek Kâbe'nin kapısında duran bir taşı iki parçaya bölmesini ve içinden görenleri hayrete düşürecek kadar güzel bir tavus çıkarmasını ister. Eğer bu isteğini yapabilirse ona inanacağını ve dine gireceğini söyler. Peygamber ise, "Allahım, bunların bizden istediğine bak." der. Bunun üzerine Allah Cebrâil'e yere inmesini ve Peygamber'e üzülmemesini, dilediğinin olacağını söylemesini emreder. Orada bulunanların gözleri önünde Peygamber'in bir işaretiyle taş iki parçaya ayrılır ve içinden güzel bir tavus çıkarak Hz. Muhammed'in peygamberliğine şahadet eder. Bunu gören Ebû Cehil "Sen bir sihirbazsın; yüz tavus da çıkarsan sana inanmam!" deyince Peygamber üzülür. Allah ise üzülmemesini, meleklerin bile onun peygamberliğine şahadet ettiğini ve ona inanmayanları kulu olarak kabul etmeyeceğini bildirir.

Hikâyet-i Mu'cizât-ı Resül 'Aleyhi's-selâm

- 72b
- 1 Bir hikâyet eydeyim işit saña
Ger gönül virür-iseñ bir dem baña
  - 2 Can kulağın açuban dñler-iseñ
'Aklıñı cem' eyleyüp añlar-ısañ
  - 3 Evvel Allâh adını yâd idelüm
Söze andan şofıra bünyâd idelüm
  - 4 Muştafâ[nuñ] rühını şâd idelüm
Söze andan şofıra bünyâd idelüm

1, 2 Eğer bana kulak verip can kulağı ile dinlersen ve gönülden inanırsan sana bir hikâye anlatayım.

[eydeyim : metinde iydeyim]

3 Önce Allah'ın adını analım; ondan sonra söze başlayalım.

4 Sonra Peygamberi anarak, onun ruhunu şâd ederek söze başlayalım.

- 5 Ey niceler kim bu sözden oldı māt
Vir şalavat eydeyim bir mu‘cizāt
- 6 Cum‘a günü ol resül-i bâ-şafā
Şadr-ı bedr-i cümle-âlem Muştafā
- 7 Çün namāzı kılup oturmuş-ıdı
Cümle aşhāb anda cem‘ olmuş-ıdı
- 8 Dir ki gelün Muştafā‘ya varalum
Bir ‘acāyib nesne andan şoralum
- 9 Ben bir nesne şorayım bu gün aña
Kim işiden kişiler çalsun taña
- 10 Sürdi geldi ol Ebücehl-i la‘ın
Gönli cânı toptolu kibr-ile kın
- 11 Didi yā Aḥmed diler misin gelem
Şıdḳ u iḥlāş-ıla imān getürem
- 12 Hjoş şalavat getürem ikrār idem
Terk-i küfr-i deyr ü hem zünnār idem
- 73a 13 Ben bir nesne şorayım şimdi bitür
Şol taş ki şeybe kapısında yatur

- 5 Peygambere bir salavat getir de sana pek çok kişiyi hayretler içinde bırakan mucizelerinden birini anlatayım.
[eydeyim : metinde iydeyim]
- 6 Bütün yaratılmışların üstünde olan o kutlu, uğurlu kişi bir cuma günü,
[resül-i bâ-şafā : metinde resül ü bâ-şafā]
- 7 Namaz kılıp oturduğu ve ashabının etrafında toplandığı bir sırada.
- 8 Ebücehlil " gelin Mustafa'ya gidip hiç olmayacak bir şey soralım" dedi.
- 9 Ben bugün ona duyan herkesi hayrete düşürecek bir şey sorayım.
[Ebücehl-i la‘ın : metinde Ebücehl ü la‘ın]
- 10 Gönlü kötülüklerle dolu olan Ebucehl gitti ve peygamberin yanına gelerek
- 11 "Ey Ahmed, benim inanarak, gönülden, samimiyetle senin dinine girmemi istiyor musun?" Dedi.
- 12 Kötülüğü, dinsizliği bırakarak sana inanıp salavat getireyim.
- 13 Senden isteyeceğim şeyi şimdi yerine getir; şu şeybe kapısında duran şu taş,

- 14 Ger resül-iseñ du 'a kııl şimdi sen
İki pâre olsun ol taş ortadan
- 15 Bir tavus çıksun içinden hûb-reng
Kim görürse kalmasun hayrâne deng
- 16 Burnı yâkutdan tüsi müşk ü 'abir
Ayağı yaşıl zümürüd lâ-nazîr
- 17 Taş yarıl sun ol çıkuban söylesün
Sen resulsin diyü ikrâr eylesün
- 18 Biz dañı anı görüp inanalum
Küfri terk idüp imâna geleşüm
- 19 Ol resül-i hâlık-ı kevn ü mekân
Hazrete tutdı yüzini ol zaman
- 20 El götürüp didi kim ey kâr-sâz
Çünkü senden gizlü degül hiç araz
- 21 Bir bölük kâfir dirilüp geldiler
Gör Ebücehli ki bizden ne diler
- 22 Sen kadirsin kudretüñ vardur hağa
Çık[uban] halkdan yaña bir dem bağa

- 14 Eğer sen peygambersen dua et; iki parça olsun.
- 15 İçinden gören herkesi hayran edecek, hayrete düşürecek kadar güzel bir tavus çıksın. (Öyle bir tavus çıksın ki görünce hayrete düşmeyecek bir kişi kalmasın).
- 16 Burnu yakut, tüyü güzel kokulu, ayakları zümrüt yeşili, eşi benzeri görülmemiş bir tavus olsun.
[müşk ü 'abir : metinde müşk ü 'anber]
- 17 Taş ortadan ikiye ayrılın ve tavus içinden çıkarak : "Sen peygambersin" diyerek sana tanıklık etsin.
- 18 Biz de onu görünce küfrü, imansızlığı bırakarak sana inanalım; senin dinine girelim.
- 19 O, bütün âlemi, kayınatı yaratan Allah'ın resülü bunları duyunca Allah'a dönerek
- 20 Ellerini açıp "Ey bütün sırları, bütün dertleri bilen Allahım" dedi.
- 21 "Bir grup kafir toplanıp geldiler; bunlardan Ebucehil'in bizden istediğine bak" dedi.
- 22 "Ey Allahım sen her şeye kâdirsin; çıkıp şu halka bir bak." dedi.
[kadirsin : metinde kadirsin vezin gereği bu şekil tercih edildi]

- 23 Hoş nidâ kıldı[dı] ol sâ'at celîl
Kim ne tırursın yire in Cebre'îl
- 24 Var resûlüme degür benden selâm
Di ki ne diler-ise kıldum tamâm
- 25 Di ki bu söz için guşsa yimegil
N'eyleyeyim ne kılayım dimegil
- 73b 26 Ben bilürdüm ki bular gelesidür
Senden iş bu da'vâyı kılasıdur
- 27 Andan öñdin kim yaratdum 'âlemi
Andan öñdin kim getürdüm Âdemi
- 28 Yir ü gök 'arş u eyvân olmadın
Tamu uçmağ hür u rıdvân olmadın
- 29 Kûh u şahrâ bâğ u bustân olmadın
Hem melek hem cinn ü insân olmadın
- 30 Ol taş içinde yaratmışdum anı
Rızkıını virür-idüm düni günü
- 31 Sen tıruban ol taşuñ üstine var
Kim göresin kudretümi 'âşikâr
- 32 Tırdı örü Muştafâ oldu revan
Cem' oldu cümlesi pîr ü cüvan

- 23 Allah, hemen, o anda Cebrail'e seslenerek "Ne duruyorsun, hemen yere in" diye buyurdu.
- 24 "Git resulüme benim selamımı ulaştır ve ona benden istediklerini yerine getirdiğimi söyle" dedi.
- 25 "Bu konuda hiç endişelenmemesini, ne yapacağım diye üzülmemesini söyle" dedi
- 26, 27 Âlemi yaratmadan ve Âdemi (dünyaya) getirmeden önce, ben, bunların geleceğini ve senden böyle bir şey isteyeceklerini biliyordum.
- 28 Yer gök, cennet, cehennem, huri, rıdvan olmadan
- 29 Dağ, ova, bostan, bağ olmadan hatta melek, cin ve insan meydana gelmeden önce
- 30 Onu o taş içinde yaratmıştım ve gece gündüz bütün ihtiyaçlarını yerine getiriyordum.
- 31 Sen kalk ve benim kudretimi, gücümü görebilmek için o taşın yanına git.
- 32 Peygamber kalktı ve yola koyuldu. Genç, yaşlı herkes bir araya geldi.

- 33 Kâfir ü mü'min işidüp geldiler
Halka olup taşu çevre aldılar
- 34 Bir işâret kıldı ol şâh-ı cihan
İki pâre oldı ol taş ortadan
- 35 Bir tavus çıkdı içinden hûb-reng
Kâfir ü mü'min kâmusı kaldı deng
- 36 Bir yaşıl ruķ'a dağı nürdan bile
Üç satır yazılıpdur tertib-ile
- 37 Hoş şalavat getirüben söyledi
Ruķ'ayı resülün öñinde kodi
- 38 Tâvusa eydür resül direm saña
Haķ resüli-sem tanuķluk vir baña
- 74a 39 Tâvus eydür sen resuldün ol zaman
Gelmedi-di şürete kevn ü mekân
- 40 Ay u güneş hod [ne] yulduz var-ıdı
Haķ 'inâyeti senünle yâr-ıdı
- 41 Şoñra oldı uş bu cümle bārigāh
Sekkiz uçmaķ ümmetün-çün kār-gāh

- 33 Bunu duyan kafir, mümin hepsi gelerek taşın etrafında toplandılar.
- 34 O bütün âlemin padişahının bir işareti üzerine taş ortadan ikiye ayrıldı.
- 35 Ve içinden güzel renkli bir tavus çıktı. Kafir, mümin orada olan herkes hayretler içinde kaldı.
- 36 Bir de üzerinde düzenli üç satır yazı olan yeşil bir kağıt çıktı.
- 37 Tavus salavat getirerek yeşil kağıdı peygamberin önüne koydu.
- 38 Metinde bu mısra "Resül eydür tāvüsa direm saña" şeklindedir. Vezin gereği bu şekil tercih edildi.
- 39 Tavus şöyle der "Sen, daha âlem, varlıklar yaratılmadan önce resuldün".
[eydür : eydür]
- 40 Daha ay, güneş, yıldız yokken bile Allah'ın inayeti seninle beraberdi.
[metinde birinci mısra : Ne ay u güneş ne hod yulduz var-ıdı şeklinde vezne uymadığından bu şekil tercih edildi.]
- 41 Bütün bu âlem ve yaratılmış olanlar daha sonra meydana geldi.
[sekkiz : metinde sekiz vezne uygunluk açısından sekkiz okundu.]

- 42 'Arş u kürsiyi nūruñdan kıldılar
Ay u güneş nūrın senden aldılar
- 43 Sen ḥabibisin Ḥaḫ'ufi seni sever
Aç göresin ruḫ'a içinde ne var
- 44 Ḥoş şalavat ider-iseñ eyidem
Ruḫ'a içinde ne var-ısa şerḥ idem
- 45 Çün ruḫ'a-i nāmede Allāh adı
Saṭr-ı evvel yazlı bi'smi'llāh adı
- 46 Ruḫ'a içinde yazılı uş bu var
Kim yazuḫlu ümmeti Ḥaḫ yarlıḡar
- 47 Bunı gördi ol Ebūcehl-i la'in
Didi cādū görmedüm sencileyin
- 48 Sen ḫamu cādūlaruñ sultānusañ
Ḥamu cādūlar ten sen cānusañ
- 49 Ḥanḫı cādū ola ki taşı yara
Ṭāvusu ol taş içinden çıkara
- 50 Yüz tavus daḫı çıkarursañ görem
Şanmaḡıl kim saña iman getürem
- 51 Ben imāna gelmezem bilgil beni
Şinamaḡa gelmişem taḫḫik seni

- 42 Arşı, kürsiyi senin nurundan yaptılar. Ay ve güneş ise nurunu senden aldı.
- 43 Sen Allah'ın sevgili kulusun; seni sever. Bu kağıtta yazılı olanı aç da gör.
- 44 Eğer salavat getirirsen sana kağıtta yazılı olanı söyleyip açıklayayım.
- 45 Kağıtta Allah adı ve ilk satırda "bismillāh" yazılmıştı.
- 46 İşte bu kağıtta Allah'ın günahkar kullarını bağışlayacağı yazılıdır.
- 47 Bunu gören Ebucehil Peygambere senin gibi büyü yapan hiç kimse görmedim dedi.
- 48 Sen bütün büyücülerin sultanısın, bütün büyücüler bir vücut sayılırsa sen onların ruhusun.
- 49 Hangi büyücü var taşı yarıp içinden tavus çıkarabilir ?
- 50 Yüz tavus daha çıkardığımı görsem bile sana inanıp imana geleceğimi sanma.
- 51 Benim sana inanmayacağımı, imana gelmeyeceğimi bil. Aslında seni denemek için gelmiştim.

- 74b
- 52 Şimdi bildüm câdû-y-ımuşsın tamam
Deli miyem ki saña ben inanam
- 53 Çünkü bu sözleri işitdi resûl
Ol mübârek hâtırı oldı melûl
- 54 İşid imdi Hâk çalab ne[yi] kıdur
Cebre'ile emr idüben buyurur
- 55 Kim ne tırursañ tiz irişgil Cebre'il
Eyt resüle kim selâm itdi celil
- 56 Dir mübârek hâtırıñ tutma melûl
Ben şanukluk virürem sensin resûl
- 57 Hem melâ'ik cümlesi benim-ile
Hoş şalavat getürtür dün gün-ile
- 58 Yir yüzini ümmetüñle talduram
Kâf u tâ Kâf ben aduñı bildürem
- 59 Türk ü 'Arab u 'Acem hep geleler
'İşk-ıla cümle dinüñe gireler
- 60 Ne ki kâfir var şamusın kırasın
Mülk ü mâlın cümle üleşdüresin
- 61 Aduñı adum-ıla yâd eyledüm
Anuñ-ıla dini âbâd eyledüm

- 52 Şimdi tam bir büyücü olduğunu anladım. Ben deli miyim ki sana inanayım.
- 53 Peygamber bu sözleri duyunca mübarek gönlü hüznüldü.
- 54 Bak, Tanrı'nın ne yaptığını dinle. Cebrail'e şöyle buyurur :
- 55 Ey Cebrail, ne duruyorsun ? Çabuk git, Resul'e selamımı ulaştır.
- 56 Ve ona hiç üzülmemesini, peygamberliğine benim tanıklık ettiğimi söyle dedi.
- 57 Ayrıca bütün melekler de benimle birlikte gece gündüz salavat getiriyorlar.
- 58 Yeryüzünü hep senin ümmetinle dolduracağım ve senin adını Kaf'tan Kaf'a duyuracağım.
- 59 Türk, Arap ve Acem hepsi gelecekler ve aşk ile senin dinine girecekler.
- 60 Ne kadar kâfir varsa hepsini yok edip mallarını, mülklerini paylaştıracaksın.
- 61 Senin adını adımla andım. Senin adınla dini yücelttim.

- 62 Kim ki beni bir bile seni resül
Bilmez-ise kılmayam anı kabül
- 63 Bir şalavat kim getirürse saña
On şalavat getirürem ben aña
- 64 Niçe ki dünyâda ola şaklayam
Dürlü dürlü belâlardan bekleyem
- 75a 65 Çün kıyâmet kopıcağ turu-gele
Kâfir ü mü'min şamusı cem' ola
- 66 Halk-ı 'âlem ol zamân hayrân ola
İlle kâfir hor u ser-gerdân ola
- 67 Her [ki] bunda çok şalavat getüre
Ben virem anda aña taht u sere
- 68 Hem şırâtuñ giçmegin âsân idem
Dağı çok dürlü aña ihsân idem
- 69 Rağmet idüp uçmağuma givürem
Hür u rıdvan karşısına buyuram
- 70 Hem virem didârumı aña 'atâ
Hoş şalavat virür-ise Muştafâ
- 71 Ey İzzeddinoğlu dilerseñ kabül
Kulluğına eyleye seni resül

- 62 Beni bir bilen kimse seni peygamber olarak kabul etmezse onun imanını kabul etmeyeceğim.
- 63 Sana bir salavat getirene ben on salavat getireceğim.
- 64 Onu dünyada olduğu zamanlar koruyup bütün belalardan uzak tutarım.
- 65 Kıyamet koptuğu zaman ve kafir, mümin hepsi bir araya geldiği vakit
- 66 Bütün yaratıklar o zaman ihsanımı görecek; kafirler ise aşağılanarak perişan olacak.
- 67 Bu dünyada çok salavat getiren kimseye ben orada mal mülk, kısmet vereceğim.
- 68 Ayrıca sırat köprüsünden kolaylıkla geçmesini sağlayarak çok ihsanlarda bulunacağım.
- 69 Onu cennetime koyacağım ve huri ve rıdvan karşısında durmasını emr edeceğim.
- 70 Ayrıca bir ihsan olarak ona yüzümü göstereceğim.
[Hoş şalavat virür-ise Muştafâ : Hoş şalavat virür-ise yâ Muştafâ]
- 71 Ey İzzettinoğlu, Eğer resulün seni kul olarak kabul etmesini istersen

- 72 Yüz yire urubanı yalvar aña
Kim şefâ'at eyleye yarın saña
- 73 Ger dilerseñ hâcetüñ ola qabül
Evliyâdan şah Celâlüddin'i bul
- 74 Cân u dilden Muştafâ'ya vir selâm
Hem bu sözde sözi eylegil tamam
- 75 Seksen beyt oldu tamam bu mu'cizât
Aña inanmayandur hayvan-şifât
- 76 Bunı yazdum yâdigâr olmağ-ıçun
Okıyanlar bir du'â kıılmağ-ıçun
- 77 Ey cemâ'at bi-çare Ğurbeti'nüñ
Bir du'âdur umduğı sizden anuñ

Eserin Yazılış Özellikleri ve Grameri ile İlgili Notlar

Harekeli nesihle yazılmış olan eserin düzenli bir imlasının olduğu söylenemez. Özellikle halk için yazılmış bu tür eserlerde görüldüğü gibi metinde yer yer vezin bozuklukları da bulunmaktadır.

1. a ünlüsünün yazılışı

1.a) a ünlüsü için başta üstünlü elif ve medli elif kullanılmıştır: anda [أندا] (72b7), andan [أندن] (73b27), anı [أنى] (73a 18), adını [أدینی] (72b 3), aç [صورة لوم] (74a43) gibi

1.b) Kelime içinde genellikle üstün veya üstünlü he ile yazılmıştır: şoralum [صورة لوم] (72b 8), şorayım [صوريم] (72b 9) gibi. Vezin icabı uzun okunması gereken hecelerde elif ve dik üstün kullanılmıştır: ayağı [أياغبي] (73a16), inanalum [أينانلوم] (73a18)

- 72 Secde ederek ona yalvar ki ahirette sana şefaattir etsin.
- 73 Eğer dilediklerinin kabul edilmesini istersen (ahirette) Hz. Mevlana'yı bulmaya çalış.
- 74 Peygambere yürekten salavat getir. Bu hikâyeyi de artık burada bitir.
- 75 Bu mucizeler toplam seksen beyit oldu. Ona inanmayanlar hayvanlara benzer.
[Bu beyitte birinci mısradaki vezin bozuk]
- 76 Bu kitapçığı benden bir yadigâr olması ve okuyanın bana dua etmesi için yazdım.
- 77 Ey insanlar bu zavallı, çaresiz Ğurbeti'nin sizden beklediği sadece bir duadır.

1.c) Son seste bazan elif ve dik üstün, bazan da he ile gösterilmiştir. saña [سَنا] (72b1), kapusunda [فَوسِنْدَه] (73a13).

2. e ünlüsünün yazılışı

2.a) e ünlüsü başta genellikle elif ve üstünle yazılmıştır. el [أل] (73a 20), eyleyüp [أَيْلُوب] (72b 2), eyidem [أَيْدَم] (74a44)

2.b) Ortada vezin gereği uzun hecede elif ve dik üstünle yazılmıştır. göresin [كُورَاسِين] (73b 31), bazan da üstünlü he gösterilmiştir. idelüm [أَيْدَه لُوم] (72b) ortada kısa açık hecelerde yalnız hareke ile yazılmıştır. niçeler [نِچَلَر] (72b5)

2.c) e ünlüsü sonda açık hecelerde genellikle he ile yazılmıştır. nesne [نَسْنَه] (72b8), kapalı hecelerde hareke ile gösterilmiştir: getürem [كُتُورَم] (72b 11, 12) gelem [كَلَم] (72b 11)

3. ı/i ünlüsünün yazılışı

3.a) Başta vezin gereği uzun okunması gereken hecelerde elif ye ile yazılmıştır. iki [أَيْكِي] (73a 14) inanalum [أَنَا نَلُوم] (73a 18), esreli elif ile işid [أَشِد] (74b54)

3.b) İç seste genellikle esre kullanılmıştır. işit [أَشِد] (74b 54), bir [بِر] (72b 5), uzun okunması gereken açık hece esreli ye ile yazılmıştır. işidüp [أَشِيدُوب] (73b 33)

3.c) Sonda genellikle ye ile yazılmıştır. Didi [دِيدِي] (72b 11), oldu [أُولْدِي] (72b 5), bunu [بُونِي] (74a 47)

4. o, ö, u, ü ünlülerinin yazılışı

4.a) Başta düzenli olarak elif vav ve ötre ile yazılmaktadır. Oldı [أُولْدِي] (72b 5), olsun [أُولْسُون] (73a 14), ortadan [أُورْتَادَان] (73a 14),

4.b) Kelime içinde uzun okunması gereken hecelerde ötreli vav ile yazılmıştır. kudretümi [قُدْرَتُومِي] (73b 31) götürüp [كُتُورُوب] (73a 20), kapalı hecelerde yalnız hareke ile gösterilmiştir. Turursın [طُورُورْسِين] (73a 23)

4.c) Sonda genellikle ötre'li vav ile yazılmıştır : Tamu [طَامُ] (73b28), kamu [قَمُ] (74a48), gizlü [كُزْلُ] (73a20)

5. Bazı ek ve şekillerin yazılışı

a) Sonu yuvarlak he ile biten kelimelerden sonra gelen yükleme hali eki hemze ile gösterilmiştir. ruķ'ayı [رُكْعَه] (73b 37), (74a 45)

b) Farsça tamlamalarda izafet kesresi bazan ötre ile gösterilmiştir. *resûl-i bâ-şafâ* [رَسُولُ بَا صَفَا] (72b 6), *Ebūcehl-i la'în* [اَبْرُ جَهْلُ لَعِيْنٌ] (72b 10)

c) İçün gibi bazı edatlar kelimeye bitişik yazılmıştır. olmağ-ıçun [اَوْلَمَاغِيچُونُ] (75a 76), kıлмаğ-ıçun [قِلَمَاغِيچُونُ] (75a 76)

6. Ses deęişiklikleri

6.a) i/e değişikliği Eski Anadolu Türkçesi döneminin önemli ses özelliklerinden biridir. Günümüzde e ünlüsü ile kullandığımız pek çok kelimenin bu dönem eserlerinde i'li şekilleri mevcuttur. Metinde *virür-iseñ* (72b 1), *dir* (72b 8), *yire* (73a 23), *di* (73a 25), *yir* (73b 28), *idem* (74a 44) gibi örnekler vardır.

6.b) t/d değişikliği : Eski Türkçe döneminde bulunan t'li şekillerin d'ye dönmesi Eski Türkçe sonlarında başlar. Eski Anadolu Türkçesinde t'yi devam ettirme ve d'ye dönüştürme bakımından karışık bir durum görülmektedir. Bu da yüzyıldan yüzyıla eserden esere değişiklik gösterir. Genellikle ince sıradan kelimelerin başındaki t'ler d'ye dönerken kalın sıradan kelimelerdeki t'ler daha çok korunmuştur.⁹ Metinlerde bazan d'li şekillerin bazan da t'li şekillerin karışık olarak kullanıldığı görülmektedir. Metnimizde daha çok t'li şekiller bulunmaktadır. D'li şekillerden : *dürlü dürlü* (74b 64), *dürlü* (75a 68), t'li şekillerden : *şurursız* (73a 23), *şuruban* (73b 32), *şurdu* (73b 32), *şurursan* (74b 55), *şolduram* (74b 58) örnekleri vardır.

7. Ünlü düşmesi

Ünlü düşmeleri genellikle vurgusuz olan orta hecede görülmektedir. *eydeyim* (72b 1), *eydür* (74a 39), *göñli*, (72b 10), *burnu* (73a 16), İle için edatları ile i- fiilinin çekimli şekli sonu ünlü ile biten bir kelimeye geldiklerinde iki ünlü arasında -y- yardımcı ünsüzünü alır *cādū-y-ımsın* (74a 52) ; bunlar bazan ekleşmekte, bazan da sonu ünlü ile biten kelimelerin ardından vezin gereği *resüli-sem* (73a 38), *gelmedi-di* (74a 39), şeklinde kullanılmaktadırlar.

8. Ünlü uyumu

1. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde bazı kelimelerde ve eklerde yuvarlaklaşma söz konusudur. Bu yuvarlaklaşmanın çeşitli sebepleri vardır. Bir kısmında dudak ünsüzlerinin etkisiyle, bir kısmında ise Eski Türkçe döneminde mevcut -ğ ve -g'lerin Batı Türkçesinde düşmesi sonucu ünlülerin yuvarlaklaştığı görülmektedir. Bazı kelimelerdeki yuvarlaklıklar ise bir sebebe dayandırılmamaktadır.¹⁰ Eski Anadolu Türkçesinde düzlük-yuvarlaklık bakımından dudak benzeşmesine aykırı olan pek çok ek vardır.

⁹ Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000., s. 107.

¹⁰ F.K.Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul 1977, s. 27-28

2.1. Eklerde yuvarlaklaşma : Yuvarlak ünlü taşıyan ekler : -up/-üp ; -uban/-üben zarf-fiil eki *açuban* (72b 1), *çıkuban* (73a 17), *turuban* (73b 31), *eyleyüp* (72b 2) *görüp* (73a 18), -dur/-dür faktitif eki, *ıolduram* (74b58), *bildürem* (74b58), -ur/-ür faktitif eki, *degür* (72b 24)-sun/-sün; -sunlar/-sünler teklik ve çokluk 3. şahıs emir eki *çıkusun* (73a 15), *kalsun* (72b 9) -(u)m, -(ü)m, -(u)muz- -(ü)müz iyelik eki, *ıudretümi* (73b 31) *adum-ıla* (74b 61), -(u)n -(ü)n; -(u)nuz -(ü)nüz iyelik eki *aduñı* (74b 61), *aıluñı* (72b 2) uñ, -üñ, -nuñ, -nüñ genitif eki *taşuñ* (73b 31), -lu/-lü i.i.y.eki, *yazuıku* (74a 46) -du(m), -dü(m) görülen geçmiş zaman eki *bilürdü*m (73b 26), *ııldum* (73a 24)-du(n), -dur/-dür bildirme ekleri , *yazılıpdur* (73b 36), 1. çokluk şahıs istek eki *ıdelü*m (72b 3), *varalum* (72b 8), -ur, -ür geniş zaman eki, *yatur* (73a 13) *virür* (72b1) -u, -ü gerundium eki *diyü* (73a17)

2.2. Düz ünlülü ekler : -ı, -ı / -n yükleme hali eki, *göñli* (72b 10), *canı* (72b 10), *nürın* (74a 39), *ıudretümi* (73b 31) -ı, -ı / -sı / -si iyelik eki, *tüsi* (73a 16), *ıapusunda* (73a 13) -dı, -di görülen geçmiş zaman eki *sürdi* (72b 10), *geldi* (72b10), -mı -mi soru eki *delü miyem* (74a 52), -mış, -miş öğrenilen geçmiş zaman eki, *yaratmışdum* (73b 31), *oturmuş-ıdı* (72b 7), -sın, -sin fiil çekiminde teklik 2. şahıs, *ıurursın* (73b 30), -ğıl / -gil 3. şahıs emir eki *yimegil* (73a 25), *dimegil* (73a 25), *şanmağıl* (74a 50),

9. Bu dönem metinlerinde düzlük-yuvarlaklık uyumu dışında düz vokalli kullanılan -lık /-lik eki metinde *ıanıklık* (73b 38) *kulluğ* (75a 71) örneklerinde yuvarlak vokalli olarak tespit edilmiştir. Eski Türkçe döneminde düzlük-yuvarlaklık uyumuna tâbi olan bu ek Eski Anadolu Türkçesi'nde düz ünlülü olarak kullanılmaktadır.Çeşitli metinlerde, ekin bazan dudak uyumuna girmiş olduğu belirtilmektedir.¹¹

10. Metinde *gelesidür* (73/b) *ıılasıdur* (73/b) örnekleri bulunan -ası/-esi gelecek zaman ifade eden bir partisip ekidir. Eskiden beri işlek olan bu ek -acak / -ecek kadar fazla kullanılmaz. Eski Anadolu Türkçesinde bazan şekil ve zaman eki durumuna geçmiştir.¹² Ek metindeki iki örnekte de bildirme eki -dur/-dür ile birlikte "gelecektir", "kılacaktır" şeklinde şekil ve zaman eki olarak kullanılmıştır.¹³

11. *ımadın* (73b 28) örneğinde görülen -madın / -medin zarf-fiil eki menfîlik ifade eden gerundium ekidir. Eski Türkçe'de -madın / -medin şeklinde

¹¹ M. Akalın, "Ahmedî'nin Dili", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı -Belleten*, 1989, s. 52 Bu konuda metinden ekin dudak uyumuna girmiş şekilleri örnek olarak verilmiş ve ekin dudak uyumuna girmiş diğer örnekleri için çeşitli eserler gösterilmiştir.

¹² M. Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul 1958 s. 303.

¹³ Bu ekin yapısı konusunda bk. Z. Korkmaz -ası /-esi gelecek zaman sıfat- fiil (participium) Ekinin Yapısı Üzerine *TDAY-Belleten*, 1968 (Ankara 1969), s. 31-38, S. Çağatay, *Eski Osmanlıca'da Fiil Müştakları*, A.Ü. Dil Ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi 1947, c. V, sayı 5 s. 544-548.

olan ek Batı Türkçesine de bu şekilde geçmiş, Eski Anadolu Türkçesinde uzun müddet böyle kullanıldıktan sonra bugünkü -madan / -meden şekline çevrilmiştir.¹⁴ Ekin yapısı konusunda çeşitli görüşler vardır.¹⁵

12. *yazılıpdur* (73b 36) örneğinde Eski Anadolu Türkçe'sinde yuvarlak ünlülü olarak kullanılan zarf-fiil eki (-up/-üp) düz ünlülü şekliyle kaydedilmiştir. Eski Türkçe döneminde -p şeklinde olan bu ek, Batı Türkçesine geçerken önündeki yardımcı vokal ekin bünyesine dahil zannedilmiş, böylece ek iki sesli olmuştur.¹⁶ Eski Anadolu Türkçesi döneminde p'nin etkisiyle yuvarlak ünlülü (-up / -üp) şekliyle daha fazla kullanılmıştır. Ek, *yazılıpdur* örneğinde -dır / -dir bildirme ekini alarak "yazılmıştır" fonksiyonuyla kullanılmıştır. S. Çağatay ekin bu fonksiyonu ile az çok Azerî, Anadolu ve Kazan lehçesinin şivelelerinde bulunduğunu belirtmektedir. Eski Osmanlıca'da ise daha çok -mış-dur'un mukabilini verdiğini ifade etmektedir.¹⁷

13. *Burnı yâkutdan tüsi müşk ü 'abîr* örneğinde gördüğümüz *tü* "tüy, saç" sözcüğünün metinlerde y'li ve y'siz kullanılışları bulunmaktadır. Hem y'li hem de y'siz kullanılışları bulunması sebebiyle -y düşmesinden ziyade, aynı kelimenin iki şeklinin mevcut olduğu ifade edilmiştir.¹⁸

Bir diğer görüşte *tü* <tük 'den *tü+k* küçültme eki ile meydana geldiği belirtilmektedir.¹⁹ T. Tekin ise (*tü* : *tüy*, *kıl* ; *saç*; *renk*, *at donu* : *Uyg. tüü*, *MK tü*, *Türkm. tüy*, *Yak. tü*) uzun ünlülü olarak değerlendirmiş ve açık kök hece ünlüsü durumunda olan kök sözlerdeki bu ünlülerin kısa ünlülü karşılıkları da bulunmadığı için son-seste olması sebebiyle uzatıldığının düşünülebileceğini belirtmiştir.²⁰

14. Metnimizde *yulduz* (DLT yıldız) şeklinde yuvarlak ünlülü olarak kaydedilen "yıldız" sözcüğü metinlerde hem y'li hem de y'siz (ıldız) kullanılmaktadır. Bugün y protezli şekliyle kullandığımız yıldız sözcüğünü T. Tekin (yıldız < yıldız < yulduz) y sebebiyle düzleşme olarak açıklamaktadır.²¹

¹⁴ M. Ergin, *a.g.e.* s. 309

¹⁵ Ekin yapısı konusunda çeşitli görüşler için bk. Z. Korkmaz, "Türkiye Türkçesindeki -madan /-meden < madın / -medin zarf-fiil (gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine" *Türkoloji Dergisi*, C. II / 1 (Ankara 1969), 2. baskı s. 297-307, S. Çağatay, "Eski Osmanlıca'da Fiil Müştakları, Gerundifler", *A.Ü. Dil Ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi* 1948, c. VI, sayı 1-2 s. 43-44.

¹⁶ M. Ergin, *a.g.e.*, s. 306.

¹⁷ S. Çağatay, "Eski Osmanlıca'da Fiil Müştaklarından III. Gerundifler" *AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1988, c. VI., Say. 1, s. 30

¹⁸ F. K. Timurtaş, *a.g.e.*, s. 63.

¹⁹ S. Tezcan, "Marzubân-nâme Tercümesi Üzerine" *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten* 1977, Ankara 1978 s. 428.

²⁰ T. Tekin, *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Ankara 1995, s. 165-166.

²¹ T. Tekin. "Yüzükoyun Bileşiminin Yapısı", *Türk Dili*, 1 Ocak 1958, say., s. 189-189.

dirilmek : *Bir bölük kâfir dirilüp geldiler / Gör Ebücehl'i ki bizden ne diler* 21 "toplanmak, bir araya gelmek" Kelimenin DLT' de torig : (derme, deriş; dernek, derge. I, 388, II, 41) tirik (derme, deriş; dernek, derge I, 388) torigilmek (derilmek, toplanmak .II, 127, III, 6) şekilleri var. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde t' nin ötümlüleşmesi ile *dirmek, dirilmek-derilmek, dirnek-dernek, derşürmek- dirşürmek, dergenmek-dirgenmek, derinti-dirinti, derip devşirmek* gibi pek çok türevleri bulunan dermek fiili bugün de derlemek, derlenme, derleyici, derli toplu gibi çeşitli türevleri ile kullanılmaktadır.

tanıklık vermek deyiimi metnimizde *Hak resüli-sem tanıklık vir baña* örneğinde "şahitlik yapmak" anlamında kullanılmıştır. tanık: DLT'te "şahit,tanık"²², tanıklık : tanıklık, şahitlik (DLT şahitlik, tanıklık, tutak, I, 503)²³ anlamlarındadır. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde "tanıklık vermek, tanıklık vermek, danıklık vermek" şekliyle çeşitli örnekleri vardır.²⁴ Bu deyim günümüzde de *tanıklık etmek* şekliyle kullanılmaktadır.

çevre almak : *Kâfir ü mü'min işidüp geldiler /Halka olup taşı çevre aldılar* (33) beytinde çevre almak: "etrafını sarmak, kuşatmak"²⁵ Bugün çevrelemek²⁶ şeklinde ifade edilmektedir. Halka olmak:"bir çember biçiminde dizilmek"²⁷ anlamında halka olmak şekliyle kullanılmaktadır.

Deyimler ve birleşik şekiller : 1. Etmek, eylemek, olmak, kılmak yardımcı fiili ile yapılan birleşik şekiller : *ikrâr eylemek, kabul eylemek, tamam eylemek, yâd etmek, bünyâd etmek, şâd etmek, ikrâr etmek, şerh etmek, emr etmek, selâm etmek, âsân etmek, ihsân etmek, rahmet etmek, dua kılmak, kabul kılmak, mat olmak, hayran olmak, kabul olmak.*

2. Diğer birleşik şekiller : *gussa yimek, hatırı melül olmak, hatırını melül tutmak, kabul kılmak, aklını cem' eylemek deng kalmak, halka olmak , tana kalmak, el götürmek, çevre almak, sûrete gelmek, iman getürmek, salavat getürmek, imana gelmek, yire yüz urmak.*

Kaynaklar

Akahn, Mehmet, "Ahmedî'nin Dili", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı -Belleten*, 1989, s. 52
ALBAYRAK, N., *Dinî Türk Halk Hikâyelerinde Geyik, Güvercin ve Deve Hikâyeleri*, (Kaynakları ve Metin Tesisi), MÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1993.

22 *Divanü Lûgat-it-Türk Dizini*, TDK yay. Ankara 1972, s. 113.

23 *Divanü Lûgat-it-Türk Dizini*, TDK yay. Ankara 1972, s. 113.

24 TDK Tarama Sözlüğü, c. V, s. 3725.

25 TDK Tarama Sözlüğü, c.II, s. 877.

26 TDK Türkçe Sözlük Ankara 1998, c. I., s. 467.

27 TDK Türkçe Sözlük Ankara 1998, c. I., s. 933.

- ÇAĞATAY, Saadet, " Türk Halk Edebiyatında Geyiğe Dair Bazı Motifler", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, Ankara 1956, s. 95-112.
- ÇAĞATAY, Saadet, "Eski Osmanlıca'da Fiil Müştakları, Gerundifler", *A.Ü. Dil Ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi* 1948, c. VI, sayı 1-2 s. 43-44.
- ÇAĞATAY, Saadet, "Eski Osmanlıca'da Fiil Müştakları", *A. Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1947, c. V, sayı 5 s. 544-548.
- ÇAĞATAY, Saadet, "Eski Osmanlıca'da Fiil Müştaklarından III. Gerundifler" *AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1988, c. VI., Say. 1, s. 30
- ÇAĞATAY, Saadet, "Karaçay Halk Edebiyatında Avcı Bineger", *Fuat Köprülü Armağanı*, İstanbul 1953, s.95-112.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil, *Sultan II. Murad Devresi Mesnevileri*, İstanbul 1999, s. 376.
- Divanü Lûgat-it-Türk Dizini*, TDK yay. Ankara 1972, s. 113.
- ELÇİN, Şükrü, "Kirdecî Ali'nin Güvercin Destanı" *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, s. 266-268;
- ELÇİN, Şükrü, "Kirdecî Ali'nin "Hâzâ Kitâbu Ejderhâ-i Dâsitân" *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, s. 449-452.
- ELÇİN, Şükrü, "Kirdecî Ali'nin Kesik Baş Destanı", *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, s. 439-443,
- ERGİN, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul 1958, s. 303.
- ERSOYLU, Halil, *Kız Destanı (Hazâ Hikâyet-i Kız ma'a Cühüd)*, Ankara 1966.
- KORKMAZ, Zeynep, "Türkiye Türkçesindeki -madan /-meden < madın / -medin zarf-fiil (gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine" *Türkoloji Dergisi*, C. II / 1 (Ankara 1969), 2. baskı s. 297-307,
- KORKMAZ, Zeynep, "-ası /-esi gelecek zaman sıfat- fiil (participium) Ekinin Yapısı Üzerine *TDAY-Belleten*, 1968 (Ankara 1969), s. 31-38.
- LEVEND, Agah Sırrı, "Divan Edebiyatında Hikâye", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 1967, Ankara 1968, s. 96.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Türk Folklorunda Kesik Baş*, Ankara 1989.
- ÖZKAN, Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000., s. 107.
- PEKOLCAY, Necla, "Süleyman Çelebi Mevlîdî Metni ve Menşei Meselesi" *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 31 Aralık 1954, İstanbul 1955, c. VI, s. 39-40.
- PEKOLCAY, Necla, "Türk Dili ve Edebiyatına Ait Bazı Metinleri İhtiva Eden Yazma Bir Mecmua" *Türkiyat Mecmuası*, c. 10, s. 349-364.
- TDK Tarama Sözlüğü, c. V, s. 3725.
- TDK Tarama Sözlüğü, c. II, s. 877.
- TDK Türkçe Sözlük Ankara 1998, c. I., s. 467.
- TEKİN, Talat, "Yüzükoyun Bileşiğinin Yapısı", *Türk Dili*, 1 Ocak 1958, say., s. 189-189.
- TEKİN, Talat, *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Ankara 1995, s. 165-166.
- TEZCAN, S., "Marzubân-nâme Tercümesi Üzerine" *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten* 1977, Ankara 1978 s. 428.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul 1977, s. 27-28